

10. Kratky`j slovar` po estet`y`ke. Pod red. M. F. Ovsyanny`kova. – M. : Prosvyashheny`e. – 1993. – 210 s.
11. Choshanov M. A. Gy`bkaya texnolog`ya problemno-modul`nogo obucheny`ya : metod. posoby`e / M. A. Choshanov. – M. : Narodnoe obrazovany`e. – 1996. – 84 s.
12. Masol L. Xudozhnya kul`tura Ukrainy` : navchal`ny`j posibny`k / L. Masol, S. Ny`chkalo, G. Veselovs`ka, O. Ony`shhenko. – K. : Vy`shha shkola. – 2006. – 239 s.
13. Lozova V. I. Py`tannya teorii vy`xovannya / V. I. Lozova, G. V. Trocz`ko. – Xarkiv : Osnova. – 1995. – 326 s.
14. Estety`ka : pidruchny`k / L. T. Levchuk, D. Yu. Kucheryuk, V. I. Panchenko ; za zag. red. L. T. Levchuk. – K. : Vy`shha shkola, 1997. – 399 s.
15. Suxorukova G. V. Obrazotvorche my`stecztvo z metody`koyu vy`kladannya v doskil`nomu navchal`nomu zakladi : pidruchny`k / G. V. Suxorukova, O. O. Dronova, N. M. Golota, L. A. Yanczur. – K. : Vy`davny`chy`j Dim «Slovo», 2010.
16. Bogush A. Vektor nastupnosti Derzhavny`x standartiv doskil`noyi i pochatkovoyi osvity` / A. Bogush // Doshkil`ne vy`xovannya. – 2012. – № 7. – S. 20.
17. Biryuk L. Ya. Formuvannya komunikaty`vnoyi kompetentnosti majbutn`ogo vchy`telya pochatkovy`x klasiv u procesi profesijnoyi pidgotovky` (psy`xologo-pedagogichny`j aspekt) : navchal`ny`j posibny`k / L. Ya. Biryuk. – K. – Gluxiv : RVV GDPU, 2008. – 210 s.
18. Kompetentnisny`j pidxid u suchasnij osviti: svitovy`j dosvid ta ukrajins`ki perspekty`vy` : biblioteka z osvitr`oyi polity`ky` / pid zag. red. O. V. Ovcharuk. – K. : K.I.S., 2004. – 112 s.

Отримано редакцією 30.05.2018 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:613/614]:613.954

DOI 10.31376/2410-0897-2018-1-37-38-45

Віта Григорівна Бутенко,

викладач кафедри дошкільної і початкової освіти

Сумського державного педагогічного

університету імені А. С. Макаренка,

e-mail: zbpk1974@gmail.com

ОВОЛОДІННЯ МАЙБУТНІМИ ВИХОВАТЕЛЯМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИМИ ЗНАННЯМИ, ВМІННЯМИ ТА НАВИЧКАМИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті уточнено сутність понять «знання», «уміння», «навички»; інтерпольовано визначення означених термінів у контексті дослідження; визначено групи та обсяг здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок, які забезпечать реалізацію структурних компонентів змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності: когнітивного, діяльнісного, мотиваційного, особистісного, рефлексивного, креативного.

Ключові слова: здоров'язбережувальні знання, вміння, навички; майбутні вихователі; здоров'язбережувальна компетентність; ігрова діяльність; дошкільники.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти має на меті виховання здорової особистості, яка дбає про власне здоров'я та здоров'я оточуючих, прагне вести здоровий спосіб життя. Водночас в останні роки спостерігається значне погіршення стану здоров'я молодого покоління, зокрема дітей дошкільного віку. Чинниками виникнення соматичних, психічних і соціальних хвороб вважають несприятливу екологічну обстановку, наявність шкідливих для здоров'я звичок, малорухливий спосіб життя, матеріальну скруту, неякісне харчування, насамперед дітей. Зазначені реалії актуалізують необхідність формування в дітей здоров'язбережувальної компетентності, яку ми розглядаємо як індивідуальну інтегративну якість особистості, що визначається здатністю розв'язувати здоров'язбережувальні проблеми, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, використовуючи сукупність знань, умінь і навичок здорового способу життя. А оскільки досягти найкращих результатів у вирішенні проблем можливо лише за умови глибокої власної зацікавленості, тому вважаємо, що для формування здоров'язбережувальної компетентності доцільно використовувати для дошкільників привабливі засоби, серед яких найбільш дієвими є засоби ігрової діяльності. Провідним організатором освітньо-виховного процесу в закладах дошкільної освіти є вихователь. Від нього значною мірою залежить розвиток особистості й пізнавальних процесів дошкільників, підготовленість до подальшого навчання в школі. Для ефективної здоров'язбережувальної діяльності вихователь має оволодіти певною сукупністю знань, умінь, навичок, виховувати в собі позитивні

професійно-особистісні якості тощо. Тому виникає усвідомлена потреба в цілеспрямованій, спеціально організованій професійній підготовці майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності в умовах вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що проблема підготовки сучасного вихователя не нова. У науковому обігу дослідники обґрунтовують її за різними напрямками: формування фахової компетентності майбутнього вихователя (Г. Беленька); підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці (О. Богініч, З. Борисова); формування здоров'язбережувальної компетентності в навчальному процесі вищого навчального закладу (Н. Белікова, В. Бобрицька, О. Дворнікова, С. Кондратюк, Н. Панчук); аспект здоров'язбереження студентів вищої школи (Ю. Бойко, С. Гуменюк, Д. Вороніна, О. Ландо); зміст, етапи, компонентний склад професійно-педагогічної підготовки вихователя (Т. Жаровцева, О. Пехота, Т. Танько, Г. Троцко); формування культури здорового способу життя студентів вищих навчальних закладів (Л. Соколенко); формування культури здоров'язбереження майбутніх вихователів (Н. Башавець).

Теоретичному та практичному висвітленню аспектів збереження здоров'я дітей дошкільного віку присвячена низка праць українських учених. Зокрема, значний внесок у дослідження збереження складових здоров'я дошкільників зробили О. Богініч, С. Лупінович, О. Дубогай (фізична складова здорового способу життя дітей); О. Кононко, В. Кузь, В. Кузьменко, С. Ладивір, Т. Піроженко (аспекти психічного здоров'я дошкільників); Л. Артемова, А. Богущ, О. Кононко, Т. Поніманська (формування соціального благополуччя дітей); В. Оржеховська (морально-духовний розвиток особистості). Формуванню ціннісного ставлення до власного здоров'я в дошкільників присвячені наукові розвідки Т. Андрющенко. Аналіз сукупності управлінських, організаційних, освітньо-виховних умов, спрямованих на формування здоров'я дошкільників, здійснено О. Богініч, Н. Левінець, В. Мартинюк. Розгляд чинників формування фундаменту навичок безпечної поведінки дошкільників проведено Л. Гураш, О. Лозою, Л. Лохвицькою. Питання активізації взаємодії закладів дошкільної освіти та сім'ї щодо підвищення рівня педагогічної культури батьків стосовно формування здорового способу життя дітей порушували Г. Беленька, О. Богініч, М. Машовець, Л. Лохвицька, Л. Сварковська. Забезпечення наступності у вихованні здорового способу життя дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку розкрито Т. Бабюк, О. Ковшар, С. Кондратюк.

Про визначальне значення гри для розвитку дитини дошкільного віку неодноразово наголошено в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, на вагомість гри в розвитку особистості дитини звертали увагу Ю. Аркін, Л. Венгер, Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Зеньківський, О. Леонтєв, Г. Люблінська, І. Сікорський, С. Рубінштейн. Значення ігрової діяльності в розвитку, навчанні і вихованні дошкільників розкрито Н. Гавриш, В. Зеньківським, К. Карасьовою, Т. Піроженко, М. Савченко, М. Шутем. Ролі гри в освітньо-пізнавальній діяльності приділено увагу А. Богущ, Н. Бібік, Н. Луцан, І. Сікорським, О. Савченко. Аспект педагогічного керівництва ігровою діяльністю розкрито в працях Л. Артемової, А. Бурової, Н. Гавриш, Н. Кудикіної, Г. Люблінської, В. Менджеричької, С. Русової. Питання організації ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної і початкової освіти обґрунтовано Г. Тарасенко.

Мету статті вбачаємо у визначенні та обґрунтуванні обсягу здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок, якими повинні оволодіти майбутні вихователі закладів дошкільної освіти для ефективного формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Актуальність підвищення якості підготовки майбутніх фахівців дошкільного профілю, готових до організації здоров'язбережувального процесу в закладах дошкільної освіти, визначається вимогами сучасної освітньої практики та програмно-нормативними документами (Законом України «Про вищу освіту» (2014), Законом України «Про дошкільну освіту» (2001), «Базовим компонентом дошкільної освіти» (2012)). Особливо відчутні потреби в підготовці майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників, які вмюють не просто надавати здоров'язбережувальну інформацію, а зможуть навчити дітей усвідомлено застосовувати її в повсякденному житті, користуючись оптимальними засобами впливу на вихованців. Зважаючи на це, обов'язковим елементом педагогіки вищої школи має бути оволодіння майбутніми вихователями здоров'язбережувальними знаннями, вміннями та навичками.

У контексті обґрунтування означеної проблеми передбачено звернення до сутності базових дидактичних категорій «знання», «вміння», «навички», які в наукових джерелах є доволі неоднозначними.

Аналіз літератури свідчить про різне розуміння науковцями феномену «знання» і трактування його як: особливої форми духовного засвоєння результатів пізнання, процесу відображення дійсності, яка характеризується усвідомленням їх істинності [4, с. 137]; розуміння, збереження в пам'яті та вміння відтворювати основні наукові факти і теоретичні узагальнення. Будь-яке знання виражається в категоріях,

принципах, законах, закономірностях, фактах, ідеях, теоріях, правилах, висновках, які сформульовано в поняттях, судженнях, умовиводах, концепціях [2, с. 7]; відносно завершеного продукту пізнання, способу відтворення у свідомості суб'єкта пізнання суті об'єкта, що вивчається [3, с. 167]; певного роду інтелектуального продукту, утвореного в результаті людського мислення (образного, символічного), що виражає певний зміст у значенні соціального виміру [9, с. 45]; селективної, упорядкованої певним способом (методом), отриманої, відповідно до яких-небудь критеріїв (норм) оформлену інформацію, яка має соціальне значення [1, с. 392]. З поданих визначень нам імпонує тлумачення поняття «знання», схарактеризоване О. Бєлявою [2, с. 7]. Інтегруючи з темою нашого дослідження, розуміємо цей феномен як збереження в пам'яті та вміння відтворювати основні наукові факти і теоретичні узагальнення щодо здоров'я, здоров'язбереження, здорового способу життя, здоров'язбережувальної компетентності, які сформульовано в поняттях, судженнях, умовиводах, концепціях.

Спираючись на систему видів знань майбутнього педагога, схарактеризовану В. Гриньовою [5, с. 115], визначено, що знання доцільно диференціювати на: теоретичні, знання-засоби та знання-цінності. У контексті нашого дослідження до теоретичних доречно віднести ті знання, які вагомі для формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності (терміни, дефініції, поняття, правила, закони, наукові факти, принципи, аксіоми, гіпотези, наукові теорії щодо здоров'язбереження та ігрової діяльності дітей). Розглядаючи знання-засоби, можна стверджувати, що це ті знання, які сприятимуть формуванню вмінь щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку з метою формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності (складові здоров'я; чинники формування уявлень щодо здорового способу життя дошкільників; дослідження науковців щодо педагогічного впливу на здоров'язбереження дітей; теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дошкільників). Аналізуючи знання-цінності, варто зауважити, що це знання, які формують особистісне ставлення педагога до означеної проблеми (методологічні знання аспектів здоров'язбереження та ігрової діяльності, оцінні знання).

Погляди на сутність категорій «уміння» та «навички» в дослідженнях науковців також розділяються. Щодо терміна «уміння», то ми посилаємось на дослідження І. Жадленко [6, с. 69–70], яка здійснила систематизацію визначень цього поняття різними науковцями: засвоєний суб'єктом засіб виконання дії, що забезпечується сукупністю набутих знань та навичок; формуються шляхом вправ та надають змогу виконання дії не тільки у звичних, а й у змінюваних умовах [12, с. 698]; уміння тісно пов'язані з навичками як засобами виконання діяльності; на основі застосування знань про відповідний спосіб дій, шляхом планомірних управлень формуються навички, які внаслідок багаторазового повторення набувають автоматизованого характеру [4, с. 221]; здобуті на основі досвіду знання, здатність належно робити щонебудь [7, с. 623]. Із наведених визначень, у контексті нашого дослідження впливає, що вміння – це здатність майбутнього вихователя належно виконувати діяльність, спрямовану на реалізацію мети, яка полягає у формуванні здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

Окремо доцільно зупинитись на сутності терміна «навичка». Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що означена категорія була предметом уваги значної кількості науковців (Д. Богоявленського, С. Гончаренка, В. Клименка, О. Родіонова, С. Рубінштейна, П. Рудика; В. Шапара). Найбільш розширене визначення цього поняття подано С. Гончаренком в «Українському педагогічному словнику», який тлумачить означене поняття як «дії, складові частини яких у процесі формування стають автоматичними. За наявності навичок діяльність людини відбувається швидше і продуктивніше. Навички необхідні в усіх видах діяльності: навчальній, трудовій, ігровій тощо. Формуються навички на основі застосування знань про відповідний спосіб дії шляхом цілеспрямованих планомірних вправлень» [4]. Укладачі Британської енциклопедії визначають «навичку» як «звичний або автоматизований спосіб дії, що виник не спадковим шляхом» [14]. З психологічної точки зору, «навичка» – це «дія, сформована шляхом повторення, яка характеризується високим ступенем освоєння та відсутністю поелементного свідомого регулювання і контролю» [11, с. 266]. Аналізуючи загальнонаукові підходи до тлумачення поняття «навички» та враховуючи специфіку нашого дослідження, ми розглядаємо це поняття як автоматизовані компоненти діяльності студентів, які є результатом багаторазового вправлення у формуванні здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

На нинішньому етапі розвитку суспільства провідні компанії світу визначили перелік навичок молодих людей, які знадобляться їм для того, щоб бути успішними спеціалістами в майбутньому, і дали назву «Навички XXI століття». Ґрунтуючись на дослідженні Г. Скрипки [8, с. 100–101], повний список навичок XXI століття має такий вигляд (рис. 1) [13]:

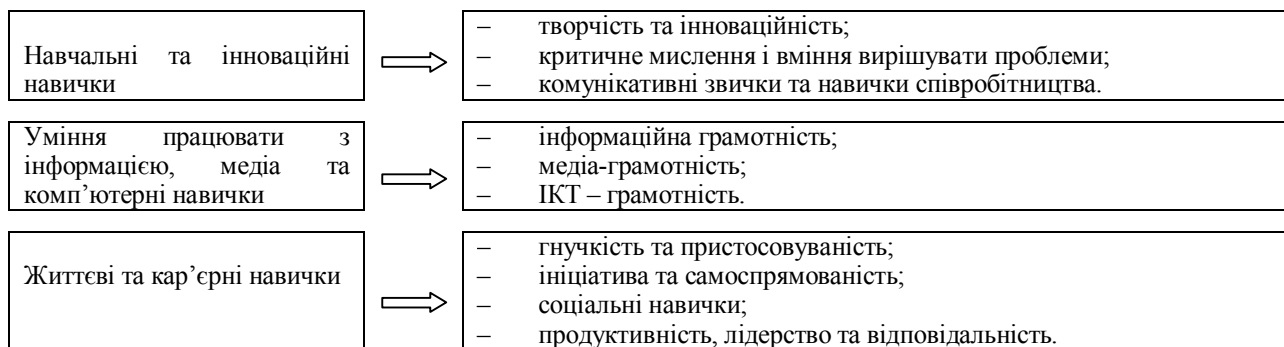

Рис. 1. Навички XXI століття

Вважаємо, що для того, щоб сучасний вихователь був висококваліфікованим, у сукупності його навичок також повинні навички XXI століття, визначені дослідниками на рис. 1.

Аналіз праць дослідників (В. Бобрової, П. Гальперина, Н. Волкової, І. Зимньої, Н. Лошкарьової, С. Милеряна, Л. Фридмана) свідчить про взаємозв'язок феноменів «знання», «вміння», «навички», але сутність цього зв'язку трактується по-різному. Так, однією групою науковців (В. Боброва, О. Канюк, Н. Левітова) його подано у вигляді схеми: «знання – уміння – навички», а інші (Н. Волкова, І. Зимня) вважають навичку первинною, ніж уміння, і пропонують розглядати таку схему: «знання – навички – уміння». Ми, базуючись на думці авторів першої групи, вважаємо, що знання повинні стати основою формування вмінь, а навички – це автоматизована діяльність, сформована в процесі багаторазового повторення і не вимагає свідомого контролю. У зв'язку з цим вагомим є зауваження І. Кулагіної та Л. Фридман про те, що «акцент треба робити не стільки на різниці між первинністю вмінь чи навички, скільки на якості виконання дій, оскільки автоматизувати можна і дії, які виконуються неправильно» [10, с. 212]. Тому у власному дослідженні намагаємось приділяти увагу якісному формуванню вмінь і навичок майбутніх вихователів із означеної проблеми.

Інтерполюючи зазначене вище на досліджуваній процес, нами визначено, що загальний обсяг здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок, якими повинен оволодіти майбутній вихователь для ефективного формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності, досить значний, і тому його доцільно класифікувати на декілька груп, схематично їх зображено на рис. 2. Зауважимо, що визначені групи сприятимуть реалізації змісту підготовки майбутніх вихователів у його структурних компонентах.

Рис. 2. Групи здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок відповідно до структурних компонентів підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності

Посилаючись на схему, подану на рис. 2, встановлено, що реалізації когнітивного та діяльнісного компонентів змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності сприятиме обсяг здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок пізнавально-діяльнісної та інформаційної груп. Зокрема, пізнавально-діяльнісна група знань, умінь і навичок передбачає наявність у студента науково обґрунтованих теоретичних знань і практичних умінь стосовно сутності людини та її здоров'я, залежності вікових та індивідуальних особливостей розвитку і здоров'я, основ здорового способу життя, безпечної поведінки; усвідомлення цінності ігрової діяльності у формуванні здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку; конкретних уявлень щодо класифікації, змісту, функцій ігор з пріоритетом здоров'язбереження, особливостей методики педагогічного керівництва ними. Сутність інформаційної групи полягає в умінні майбутнього педагога інтерпретувати й адаптувати навчальну здоров'язбережувальну інформацію, яку отримують діти дошкільного віку, до рівня їхніх знань, умінь, навичок. Студенти повинні майстерно створювати оптимальні умови для самостійної розумової праці дошкільників, надання можливості подумати, обміркувати ігрове завдання та побудувати стратегію його розв'язання. Окрім означеного, до інформаційної групи знань, умінь і навичок студентів належить медіа і ІКТ-грамотність, що полягає у знанні персонального комп'ютера, програм з пакету Microsoft Office та для роботи в мережі Інтернет й архіваторами; вмінні використовувати Інтернет та електронні ресурси; медіа- та комп'ютерних навичках, що дозволять добирати, переробляти й зберігати корисну інформацію та застосовувати її з метою формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

Реалізацію мотиваційного компонента змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності забезпечуватимуть мотиваційна та мобілізаційна групи. Мотиваційна група визначає наявність у майбутнього вихователя ціннісних орієнтацій, інтересів, потреб, нахилів, які становлять основу здоров'язбережувальних мотивів; розкриває вміння створювати й цілеспрямовано використовувати розвивальне предметно-ігрове середовище із застосуванням атрибутів для самостійної організації дітьми ігрової діяльності здоров'язбережувального змісту та стимулювання розумових зусиль. Мобілізаційна група характеризує здатність майбутнього вихователя мобілізувати увагу, волю дошкільників на суспільній значущості здоров'язбережувальної ігрової діяльності; вміння спрямувати свідомість дошкільників на визнання того, що здоров'я людини, безпека і благополуччя найбільше залежать від звичок, власної поведінки, способу життя, особливостей складових здоров'я.

Забезпеченню особистісного компонента змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності сприятимуть комунікативна і ораторська групи. Зокрема, комунікативна група здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок обумовлює вправність майбутнього вихователя у встановленні реальних міжособистісних контактів дошкільників при проведенні ігор щодо збереження здоров'я, регулюванні ігрових дій учасників, налагодженні рольового спілкування у процесі ігрової діяльності, навчанні діалогічного мовлення із використанням здоров'язбережувальних термінів. Ораторська група розкриває майстерність майбутнього вихователя спонукати дошкільників до роздумів, рішень, дій щодо збереження й зміцнення здоров'я; здатність доступно, логічно передавати здоров'язбережувальну інформацію, забезпечувати інтерес до неї та педагога; досконалість виразності та техніки мовлення, його доречність, стриманість, відповідність особливостям дошкільників та умовам ігрових ситуацій, спрямованих на формування свідомого ставлення до збереження власного здоров'я.

Розглядаючи рефлексивний компонент змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності, визначено, що його реалізація забезпечуватиметься через три групи здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок: оцінну, прогностичну і діагностичну. Оцінну групу утворюють можливості студента усвідомлювати себе суб'єктом здоров'язбережувальної педагогічної діяльності; здатність до самодіагностики, тобто вміння аналізувати й оцінювати власну діяльність щодо здоров'язбереження та діяльність дошкільників; бажання вивчати й упроваджувати в освітньо-виховний процес кращий педагогічний досвід у галузі здоров'язбереження та ігрової діяльності; готовність до самоосвіти, самореалізації та самовдосконалення. Рефлексивна оцінка та самооцінка результатів власної діяльності є основою формування майбутніми вихователями навичок самоконтролю. Майстерність майбутнього педагога здійснювати прогноз розвитку дошкільника, попередження можливих проблем зі здоров'ям, урахування вікових та індивідуальних особливостей, тип темпераменту, характеру, становить прогностичну групу. Організуючи здоров'язбережувальну ігрову діяльність на засадах гуманістичної педагогіки, майбутній вихователь має передбачати побажання дошкільників, орієнтуючись на їхні індивідуальні запити і можливості, що вимагає високого рівня педагогічної майстерності, прогностичних умінь. Діагностична група становить умілість майбутнього

педагога здійснювати педагогічний моніторинг, що дозволить не тільки оперативно відстежувати процеси й динаміку здоров'язбережувальної освітньої діяльності, а й своєчасно вносити корективи у випадку негативного її впливу на здоров'я; визначати рівень сформованості знань, умінь і навичок дошкільників щодо збереження та зміцнення здоров'я.

Характеризуючи креативний компонент змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності, встановлено, що його реалізації сприятимуть творча та інтегративна групи здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок. Зокрема, творча група охоплює наявність усвідомлених, ґрунтовних, систематичних валеологічних знань, умінь їх творчо інтерпретувати; майстерність спостерігати, бачити або створювати здоров'язбережувальну проблему, підводити дошкільників до оригінального вирішення ігрового завдання; здатність уявляти та відкривати невідомі характеристики засобів, що допоможуть підтримувати здоровий спосіб життя дітей. Інтегративна група характеризує здібність майбутнього педагога вводити валеологічну компоненту в усі види організації життєдіяльності дошкільників, забезпечуючи цілісність освітньо-виховного процесу й створення необхідних умов для застосування дошкільниками здоров'язбережувального матеріалу, знань, умінь, навичок, накопичених на заняттях у творчій і самостійній ігровій діяльності.

Висновки. Отже, можна констатувати, що оволодіння майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти здоров'язбережувальними знаннями, вміннями та навичками передбачає формування валеологічного категоріального апарату мислення майбутнього педагога, аксіологічного осмислення своєї ролі у вирішенні проблем здоров'язбереження дошкільників засобами ігрової діяльності і є основою для реалізації всіх структурних компонентів змісту підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

Перспективами подальших досліджень вважаємо розкриття специфіки формування здатності до використання набутих здоров'язбережувальних знань, умінь і навичок для практичного вирішення завдань щодо формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності.

Список використаних джерел та літератури

1. Абушенко В. Л. Новейший философский словарь. [Електронний ресурс] / В. Л. Абушенко. – Мн. : Книжный дом, 2003. – 1280 с. – С. 392–393. Режим доступа: http://newest_philosophical_dictionare.pdf/ - Дата звернення: 19.04.2018.
2. Беляєва О. М. Категорії «знання», «уміння» і «навички» в дидактиці та лінгводидактиці / О. М. Беляєва, Ю. В. Лисанець // Аспекти дослідження іноземних мов і лінгводидактичні основи викладання : зб. наук. пр. – Полтава, 2016. – Вип. 16. – С. 7–14.
3. Бойчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти : монографія / Ю. Д. Бойчук. – Суми : Університетська книга, 2008. – 357, [1] с. : іл. 10.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя: теоретичний та методичний аспекти : монографія / В. М. Гриньова. – Х. : Основа, 1998. – 300 с.
6. Жадленко І. О. Формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ірина Олександрівна Жадленко. – Запоріжжя, 2017. – 282 с.
7. Загнітко А. П. Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова : 100 000: від А до Я / А. П. Загнітко, І. А. Щукіна. – Донецьк : ТОВ ВКФ БАО, 2008. – 704 с.
8. Скрипка Г. В. Формування в учнів навичок XXI століття засобами ІКТ / Ганна Скрипка // Інформаційні технології і засоби навчання, 2016. – Том 54. – № 4. – С. 99–107.
9. Титенко О. А. Інформація та знання як ключові поняття сучасної політичної економії / О. А. Титенко // Економіка і право. – Випуск 28. – 2015. – С. 43–50.
10. Фридман Л. М. Психологический справочник учителя / Л. М. Фридман, И. Ю. Кулагина. – М. : Просвещение. – 1991. – 288 с.
11. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник / В. Б. Шапар. – Х. : Прапор, 2007. – 640 с.
12. Шапарь В. Б. Новейший психологический словарь / В. Б. Шапарь, В. Е. Россоха, О. В. Шапарь; [под общ. ред. В. Б. Шапаря]. – Изд. 3-е. – Ростов н/Д. : Феникс, 2007. – 806 с.
13. Framework for 21st century learning [online] – Available from: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>. (in English).
14. Habit / Encyclopedia Britannica. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/250806/habit>. – Дата звернення: 19.04.2018.

Вита Григорьевна Бутенко,
преподаватель кафедры дошкольного и начального
образования Сумского государственного
педагогического университета имени А. С. Макаренко,
e-mail: zbpk1974@gmail.com

ОВЛАДЕНИЕ БУДУЩИМИ ВОСПИТАТЕЛЯМИ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИМИ ЗНАНИЯМИ, УМЕНИЯМИ И НАВЫКАМИ В АСПЕКТЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье уточнена сущность понятий «знание», «умение», «навыки»; интерполированы определения указанных терминов в контексте исследования; определены группы и объем здоровьесберегающих знаний, умений и навыков, которые обеспечат реализацию структурных компонентов содержания подготовки будущих воспитателей к формированию здоровьесберегающей компетентности дошкольников средствами игровой деятельности: когнитивного, деятельностного, мотивационного, личностного, рефлексивного, креативного.

Ключевые слова: здоровьесберегающие знания, умения, навыки; будущие воспитатели; здоровьесберегающая компетентность; игровая деятельность; дошкольники.

Vita Butenko,
Teacher of the Chair of Preschool and Primary Education,
Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko,
e-mail: zbpk1974@gmail.com

INTENDING PRESCHOOL TEACHERS' MASTERING HEALTH-SAVING KNOWLEDGE AND SKILLS IN THE ASPECT OF FORMING PRESCHOOLERS' HEALTH-SAVING COMPETENCE BY MEANS OF GAME ACTIVITY

***Introduction.** The pedagogical significance of preserving health of preschool children, forming their health-saving competence in the process of educational and upbringing activities is now becoming particular relevant. A significant increase in children's incidence rate poses increased requirements for the future teachers' training in the system of higher education, since the teacher is the main organizer of preschool education that promotes the acquisition of health-saving literacy, culture and competence by preschool children. From this point of view, it is important to study the problem of mastering health-saving knowledge and skill by the intending preschool teachers in the aspect of forming preschoolers' health-saving competence by means of game activity.*

***Purpose.** The article is devoted to the definition and substantiation of the amount of health-saving knowledge and skills that should be mastered by the intending teachers of preschool educational establishments for effective formation of the health-saving competence of preschool children by means of game activity.*

***Methods.** The validity of the obtained results is confirmed by the use of general didactic methods: theoretical generalization and systematization, analysis, classification, abstraction, specification, and comparison.*

***Results.** In the article a content analysis of the concepts of «knowledge», «ability», «skills» is conducted; the scientific interpretations of the studied terms are analyzed; the definitions in the context of the study are formulated. The health-saving knowledge and skills are classified and divided into groups: cognitive-activity, informational, motivational, mobilization, communicative, oratorical, evaluation, diagnostic, prognostic, creative, integrative. The volume of health-saving knowledge and skills of the future teachers of preschool education institutions is revealed, which will facilitate implementation of the contents of the intending teachers training for the formation of the preschoolers' health-saving competence by means of game activity in its structural components: cognitive, activity, motivational, personal, reflexive, and creative.*

***Originality.** The theoretical analysis of scientific sources has shown that despite the interest of researchers in preparing students of preschool profile in the higher school conditions, the problem of the intending teachers' readiness to form health-saving competence of preschoolers by means of game activities remains unnoticed. The acquisition by students of health-saving knowledge and skills is considered to be one of the pedagogical conditions for effective training in this direction; therefore, the question of determining their volume has been updated.*

***Conclusion.** Mastering of health-saving knowledge and skills by the future teachers of preschool education institutions provides for the formation of a valueological categorical apparatus of thinking of a future teacher, an axiological understanding of his role in solving problems of preserving health of preschool children by means of game activity and is the basis for implementation of all the structural components of content of the future teachers' training for the formation of health-saving competence of preschoolers by means of game activities.*

***Key words.** Health-saving knowledge, skills; intending teachers; health-saving competence; game activity; preschoolers.*

References

1. Abushenko V. L. Novejshy`j fy`losofsky`j slovar` [Elektronny`j resurs] / V. L. Abushenko. – Mn. : Kny`zhnyj dom, 2003. – 1280 s. – S. 392–393. Rezhy`m dostupa: http://newest_philosophical_dictionary.pdf/ - Data zvernennya: 19.04.2018.
2. Byelyayeva O. M. Kategoriyi «znannya», «uminnya» i «navy`chky» v dy`dakty`ci ta lingvody`dakty`ci / O. M. Byelyayeva, Yu. V. Ly`sanecz` // Aspekty` doslidzhennya inozemny`x mov i lingvody`dakty`chni osnovy` vy`kladannya : zb. nauk. pr. – Poltava, 2016. – Vy`p. 16. – S. 7–14.
3. Bojchuk Yu. D. Ekologo-valeologichna kul`tura majbutn`ogo vchy`telya: teorety`ko-metody`chni aspekty` : monografiya / Yu. D. Bojchuk. – Sumy` : Universy`tets`ka kny`ga, 2008. – 357, [1] s. : il. 10.
4. Goncharenko S. Ukrayins`ky`j pedagogichny`j slovny`k / Semen Goncharenko. – Ky`yiv : Ly`bid`, 1997. – 376 s.
5. Gry`n`ova V. M. Formuvannya pedagogichnoyi kul`tury` majbutn`ogo vchy`telya: teorety`chny`j ta metody`chny`j aspekty` : monografiya / V. M. Gry`n`ova. – X. : Osnova, 1998. – 300 s.
6. Zhadlenko I. O. Formuvannya profesijno-ety`chnoyi kompetentnosti majbutnix vy`xovateliv doshkil`ny`x navchal`ny`x zakladiv u procesi faxovoyi pidgotovky` : dy`s. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Iry`na Oleksandrivna Zhadlenko. – Zaporizhzhya, 2017. – 282 s.
7. Zagnitko A. P. Vely`ky`j tлумachny`j slovny`k. Suchasna ukrayins`ka mova : 100 000: vid A do Ya / A. P. Zagnitko, I. A. Shhukina. – Donecz`k : TOV VKF BAO, 2008. – 704 s.
8. Skry`pka G. V. Formuvannya v uchniv navy`chok XXI stolittya zasobamy` IKT / Ganna Skry`pka // Informacijni tehnologii i zasoby` navchannya, 2016. – Tom 54. – № 4. – S. 99–107.
9. Ty`tenko O. A. Informaciya ta znannya yak klyuchovi ponyattya suchasnoyi polity`chnoyi ekonomiyi / O. A. Ty`tenko // Ekonomika i pravo. – Vy`pusk 28. – 2015. – S. 43–50.
10. Fry`dman L. M. Psy`xology`chesky`j spravochny`k uchy`telya / L. M. Fry`dman, Y` Yu. Kulagy`na. – M. : Prosveshhen`e. – 1991. – 288 s.
11. Shapar V. B. Suchasny`j tлумachny`j psy`xologichny`j slovny`k / V. B. Shapar. – X. : Prapor, 2007. – 640 s.
12. Shapar` V. B. Novejshy`j psy`xology`chesky`j slovar` / V. B. Shapar`, V. E. Rossoxa, O. V. Shapar`; [pod obshh. red. V. B. Shaparya]. – Y`zd. 3-e. – Rostov n/D. : Feny`ks, 2007. – 806 s.
13. Framework for 21st century learning [online] – Available from: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>. (in English).
14. Habit / Encyclopedia Britannica. – Rezhy`m dostupu: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/250806/habit>. – Data zvernennya: 19.04.2018.

Отримано редакцією 30.04.2018 р.

УДК 378.147.146

DOI 10.31376/2410-0897-2018-1-37-45-51

Наталія Олександрівна Брюханова,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків,
e-mail: brnat@ukr.net

Наталія Валеріївна Корольова,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки, методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків,
e-mail: koroleva-nv79@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В СИСТЕМІ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: РЕКУРСИВНІ ЗВ'ЯЗКИ

У статті розглянуто проблему проектування системи професійної підготовки інженерно-педагогічних кадрів, навчання студентів відповідних спеціальностей педагогічного проектування та здійснення ними цього проектування у професійно-технічних навчальних закладах освіти. Розкрито сутність педагогічного проектування, принципи, яких варто дотримуватися при проектуванні професійної підготовки інженерно-педагогічних кадрів. Окреслено актуальність педагогічного проектування в системі інженерно-педагогічної освіти за допомогою рекурсивних зв'язків.

Ключові слова: педагогічне проектування, принципи проектування, принципи проектування професійної діяльності інженерно-педагогічних кадрів, рекурсивні зв'язки.